

Etablissements- og Terrænkommendoen
Arsenalvej 55
9800 Hjørring

J.nr. 2024-28021
Ref. LIULL
Dato. 22.10.2025

Udtalelse om afgrænsning af indholdet i miljøkonsekvensrapporten for udbygning af kampvognsspor og stillinger, Oksbøl.

Indhold

1. Om udtalelsen	2
2. Lovkrav til indholdet af miljøkonsekvensrapporten	2
3. Projektbeskrivelse og beliggenhed	2
4. Idéfase og høringen af berørte myndigheder	5
5. Vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne.....	7
6. Krav til indhold og metode i miljøkonsekvensrapporten	7
Tabel 2. Kumulation.	9
Tabel 3. Befolkningens og menneskers sundhed.	10
Tabel 4. Biodiversiteten.	16
Tabel 5. Jord, vand, luft og klima.....	19
Tabel 6. Materielle goder, kulturarv og landskab.	24

1. Om udtalelsen

Denne udtalelse fastlægger i henhold til § 23, stk. 1 i miljøvurderingsloven¹, hvor omfattende og detaljerede oplysninger miljøkonsekvensrapporten (MKR) for udbygning af kampvognsspor, Oksbøl skal indeholde, for at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) samlet kan vurdere anlæggets miljømæssige konsekvenser og på et oplyst grundlag træffe afgørelse om § 25-tilladelse (VVM).

Afgrænsningsudtalelsen er baseret på bygherres projektbeskrivelse. Emner, der skal indgå i miljøkonsekvensrapporten, beskrives ikke uddybende i denne udtalelse, men indgår kun på overordnet niveau. Udtalelsen beskriver mere uddybende de miljøemner, hvor det vurderes, at en væsentlig påvirkning kan udelukkes samt en vurdering af, hvorfor emnet ikke skal indgå i miljøkonsekvensrapporten.

SGAV er myndighed for miljøvurderingsprocessen, jf. miljøvurderingsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1², idet Forsvaret er bygherre for projektet.

Projektet er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2 punkt 10 litra e (*"Bygning af veje, havne og havneanlæg, herunder fiskerihavne (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1)"*) og litra f (*"Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb"*). Det skyldes, at der i det nærværende projekt skal etableres flere kilometer kampvognsspor i et internationalt naturbeskyttelsesområde samt rørlægges og omdirigeres eksisterende grøfter og vandløb.

Bygherre har jf. § 19, stk. 4 i miljøvurderingsloven anmodet om, at projektet, der er omfattet af bilag 2, skal undergå en miljøvurdering.

2. Lovkrav til indholdet af miljøkonsekvensrapporten

Miljøkonsekvensrapporten skal udarbejdes således, at den opfylder kravene efter miljøvurderingslovens § 20, stk. 1-6 herunder bilag 7.

Afgrænsningsudtalelsen er udarbejdet på baggrund af sagens oplysninger, bemærkninger fra offentligheden og andre myndigheder i idefasen samt SGAVs faglige viden og erfaringer om potentielle miljøpåvirkninger fra lignende projekter.

Nærværende udtalelse skal tages op til revision, hvis bygherre foretager ændringer i projektet, som bevirker, at nye oplysninger bør indgå i miljøkonsekvensrapporten, eller hvis der skulle tilgå SGAV eller Bygherre nye væsentlige oplysninger, som kan påvirke miljøvurderingen.

Forholdet til anden lovgivning og planlægning skal indgå i miljøkonsekvensrapporten. Såfremt et plangrundlag måtte være nødvendigt, vil dette skulle vedtages, før der kan gives en § 25-tilladelse til projektet efter miljøvurderingsloven. Ligeledes hvis projektet forudsætter en fravigelse fra habitatbekendtgørelsen og lov om vandplanlægning (indsatsbekendtgørelsens § 8).

3. Projektbeskrivelse og beliggenhed

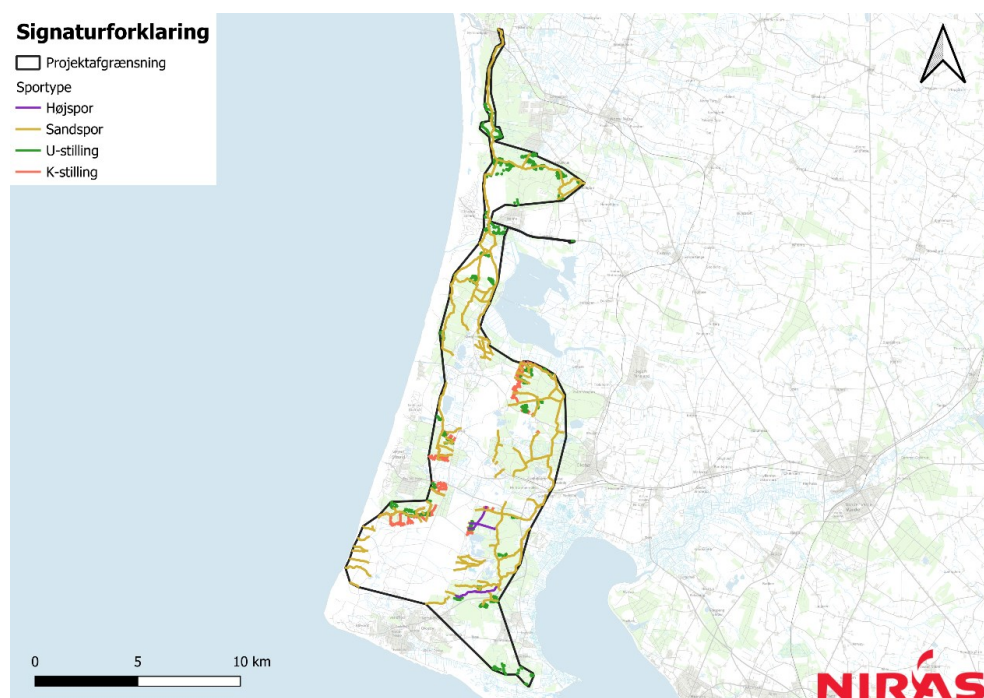
Det militære øvelsesterræn i Oksbølområdet er landets største, men det er ikke stort nok til at tilbyde de operationelle vilkår, som øvelser af brigadestørrelse med

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

² BEK nr. 806 af 14/06/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter

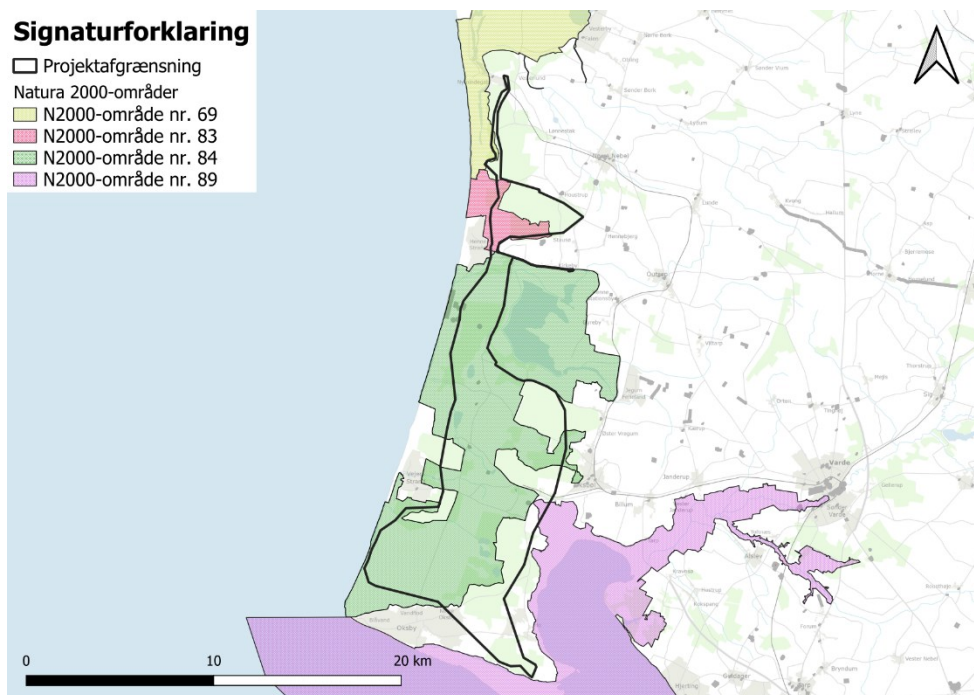
moderne materiel i dag har behov for. Desuden er der behov for en forbedring af de operationelle forhold i terrænet under større, koordinerende øvelser og sikre, at området fortsat kan anvendes til at uddanne danske og internationale soldater. Forsvaret og Forsvarsministeriets styrelser ønsker derfor at udvide Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn. Det er derfor besluttet at udbygge med flere kampvognsspor og stillinger i Oksbølområdet. Sporene vil ligge i områder, der også anvendes af Forsvaret i dag herunder Naturstyrelsens arealer og øvrige lodsejeres arealer. Forsvaret har brugsaftaler med de øvrige lodsejere, hvis arealer der anvendes.”

Området, hvor udvidelsen skal foregå (herefter omtalt som projektområdet), ligger mellem Oksbøl by og Nymindegab (Figur 1).

Figur 1.

Oversigtskort over projektområdet og det nye/udvidede sporforløb (kampvognsspor (sand- og højspor), uddannelsesstillinger (U-stillinger) og køretøjsstillinger (K-stillinger)).
@ SDFI, WMS-tjeneste, Skærmkort. Kilde projektbeskrivelsen, billede 1.

Figur 2.

Oversigtskort over projektområdet og berørte internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder).

De nye kampvognspor i øvelsesterrænet skal kunne anvendes til offensive og defensive bevægelser. Kampvognsporene etableres både direkte i terræn (sandspor) eller som "højspor", der hæves 1 m over terræn med grøft på den ene side. Kampvognsporene vil så vidt muligt blive anlagt i forbindelse med eksisterende veje og spor og igennem allerede åbne arealer.

Der skal etableres/udvides i alt ca. 120 km kampvognsspor inkl. ca. 5 km højspor. Hertil kommer etablering af stillinger, hvorfra kampvogne kan skyde, vende, parkere m.m. (uddannelsesstillinger (U-stillinger) og køretøjsstillinger (K-stillinger)), svarende til ca. 61 km spor og vognholdepladser i U-stillinger og ca. 125 K-stillinger, der etableres for enden af et kampvognsspor, så sporet afsluttes nedgravet ca. 1,3 – 1,4 m. Spor i forbindelse med K-stillinger udgør ca. 18 km.

De nye kampvognsspor i øvelsesterrænet skal som nævnt kunne anvendes til både offensive og defensive bevægelser. Det skal derfor undgås, at spor fører på tværs af en valgt operativ hovedbevægelsesretning. Sporene skal derfor være rette og gå hovedsageligt i en nord-sydlig retning.

I forbindelse med udvidelsen af sporforløbet vil der etableres tilslutninger til offentlige veje, private fællesveje, krydsning af kritiske ledninger samt flere grøfteunderføringer. Der vil i forbindelse med etablering af kampvognsspor gennem skov og stillinger i skov være behov for at rydde sporet for træer, hvorefter sporet stubfræses.

For en mere detaljeret beskrivelse af projektet samt forventet hyppighed af øvelser henvises til 'projektbeskrivelsen'.

Der gøres opmærksom på, at miljøvurderingen forholder sig til miljøpåvirkningen af de nye kampvognsspor og stillinger i anlægsfasen og den ændrede brug af arealerne med de nye spor og stillinger i driftsfasen. De generelle øvelsesaktiviteter og ændringer i øvelsesaktiviteter i omgivelserne omkring de nye kampvognsspor og stillinger er således ikke en del af miljøvurderingen.

4. Idéfase og høringen af berørte myndigheder

Der har været gennemført en høring (idéfase/1. offentlighedsfase) med indkaldelse af ideer og forslag til miljøkonsekvensrapporten i perioden 12. maj 2025 – 16. juni 2025. I forbindelse hermed har der været afholdt borgermøde den 26. maj 2025 i Henne.

Miljøkonsekvensrapporten skal ud over de lovbestemte emner også behandle forhold fremdraget i 1. offentlighedsfase, når det fremgår af nærværende afgrænsningsudtalelse eller af høringsnotatet.

Ved 1. offentlighedsfases indkaldelse af idéer og forslag, er der indkommet i alt 21 høringssvar. Bilag 1 – ”Hvidbog” er et høringsnotat fra idéhøringen af ”Udbygning af kampvognsspor og stillinger, Oksbøl”. Hvidbogen omfatter et resumé over hvert høringssvar, bygherres bemærkninger til høringssvaret, samt SGAVs vurdering af, hvordan høringssvarene skal inddrages i miljøvurderingsprocessen. Tabel 1 herunder sammenfatter de overordnede emner, der har været rejst i 1. offentlighedsfase, og hvordan de indgår i den videre proces.

Tabel 1. Sammenfatning af indkomne høringssvar og deres inddragelse i miljøvurderingsprocessen.

Emner for høringssvar	Konsekvens for miljøvurderingen
Kirkebeskyttelseslinjer og klitfredningslinjer	Projektet vil blive vurderet i forhold til kirkebeskyttelseslinjer i miljøvurderingsprocessen, men der forventes ingen konflikt, da der i projektet ikke er anlægstiltag, der kan skæmme ind og udsyn i forhold til kirker. Emnet vil indgå i miljøkonsekvensrapporten. Der bliver anlagt kampvognsspor gennem klitter, hvilket vil kræve dispensation for klitfredning. Emnet vil indgå i miljøkonsekvensrapporten.
Kritiske ledninger og vandforsynings borer og rør	Der er kommet høringssvar med nye oplysninger om krydsning af kritiske ledninger og vandrør, samt gjort opmærksom på nærliggende indvindingsboringer. Forsvaret har oplyst, at de vil indgå i en dialog med ejerne for at finde tekniske løsninger der tilgodeser og respekterer servitutter og tinglyste rettigheder. Emnet vil indgå i miljøkonsekvensrapporten.
Kendte og ukendte fortidsminder	Dele af terrænet vil ud over kendte fortidsminder også rumme skjulte fortidsminder af ukendt omfang. Forsvaret vil indgå dialog med ArkVest om, behovet for forundersøgelser og tilrettelæggelsen heraf. Emnet vil indgå i miljøkonsekvensrapporten.
Støj og vibrationer	Der er flere høringssvar som udtrykker bekymring for gener fra støj og vibrationer i forbindelse med kørsel og aktiviteter fra spor og stillinger, det gælder i forhold til kommunalplanlægning, forstyrrelser under ophold i sommerhuse, samt forstyrrelser af dyreliv. Støj såvel som vibrationer vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten for påvirkning fra projektet på de nære omgivelser af spor og stillinger. Der vil blive set på rimelige alternativer.

Materielle goder	Flere høringssvar, primært sommerhusejere, udtrykker bekymring for at øvelses aktiviteter i forbindelse med øvelser på de nye fra kampvognsspor og stillinger vil forringe værdien af sommerhuse og deres udlejningspotentialer. I miljøvurderingsprocessen vil der blive vurderet på eventuelle skader fra vibrationer på ejendomme, mens stillingtagen til værdiforringelse ikke er en del de temaer, skal behandles under en miljøvurderingsproces i henhold til miljøvurderingsloven. Et høringssvar har anbefalet at fældning af træer i fredskov, bør behandles under temaet ”materielle goder”. SGAV vurderer at værdien af det fældede træ er ringe i forhold til den danske produktion af træ. I stedet vil fældning af træer i fredskov blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten under et underafsnit til emnet beskyttet natur. Her vil der blive opgjort hvilke og hvor store arealer der påvirkes, opgørelser der vil blive lagt til grund for beregning af eventuel kompenserende handlinger i forbindelse med, at der skal fældes fredskov, hvor stillinger og kampvognsspor skal anlægges.
Alternativer	Der er flere høringssvar som forholder sig kritisk til placering af visse dele af strækningerne og kommet med forslag til alternative placeringer. Miljøkonsekvensrapporten vil behandle alle rimelige forslag til alternativer og begrunde valgte placering.
Kumulative påvirkninger	I et høringssvar er der gjort opmærksom på, at der er flere store anlægsopgaver planlagt i samme nærområde til sommerhus. SGAV er bekendt med projekterne <i>Landanlæg til Nordsøen I – A1 og A2</i> samt <i>Baltic Pipe-projektet</i> og den samlede påvirkning fra projekterne vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten.
Friluftsliv	Flere høringssvar udtrykker bekymring om at den øgede militæraktivitet i forbindelse med øvelser vil påvirke friluftslivet, blandt andet bekymring for opkørte veje, spærrede veje og generelle forstyrrelser i forbindelse med øvelser. Varde Kommune skriver i deres høringssvar: ” at projektet berører nye områder, hvor Forsvarets anvendelse hidtil har været mere begrænset – f.eks. Ho, Henne Strand og Houstrup. Projektets betydning, særligt i forhold til det udvidede område og den øgede forsvarsaktivitet, bør vurderes i miljøkonsekvensrapporten i forhold til friluftslivet og de rekreative værdier i området”. Påvirkning af friluftsliv vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten. SGAV gør dog opmærksom på, at det ikke er den generelt øgede militæraktivitet i området, der miljøvurderes på. Den øgede træningsaktivitet er politik vedtaget. Det er ændringer i påvirkninger langs de planlagte spor og stillinger der har fokus i miljøvurderingsprocessen.
Natur	Flere af høringssvarene forholder sig til projektets påvirkning på arter og naturområder herunder: Fuglearter i fuglebeskyttelsesområde Filsø, Blåbjerg klitplantage, Børsmose Hede, Lyngbos Hede, Kærgård plantage, Plantagen i Vejers-Nord, Henne Strand, Fredskov, klithede og bevaringsværdige egekrat. Alle ovenstående områder vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten. Behandlingen vil tage udgangspunkt i, hvilke typer af beskyttelse der gælder for de enkelte områder og arter.

	Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde afsnit om påvirkninger af de naturtyper og arter der er beskyttet via EU-direktiver som efterfølgende er blevet implementeret i dansk lovgivning og som har den strengeste beskyttelse. Det gælder Natura 2000 områderne (se figur 2) og de naturtyper og arter der er anført på udpegningsgrundlaget for områderne samt arter, der er nævnt på habitatdirektivets bilag IV. EU-direktiver giver en høj beskyttelse af levesteder og individbeskyttelse. Miljøkonsekvensrapporten vil også skulle forholde sig til naturtyper, der er sjældne og sårbare i Danmark og som er beskyttet mod tilstandsændringer efter dansk lovgivning blandt andet naturbeskyttelseslovens og skovloven. Det gælder blandt andet heder, vandløb enge og søer, klitter, fredskov og bevaringsværdigt egekrat. Endelig vil der i miljøkonsekvensrapporten være et afsnit om projektet påvirkning på biodiversiteten. Her vil der blive vurderet på potentielle påvirkning af kritisk truede og truede rødlistede arter. Dette vil blive behandlet ud fra eksisterende registreringer af artsfund nær de arealer, der planlægges inddraget til spor og stillinger. Her skal nævnes at "Den Danske Rødliste" er fortegnelsen over danske plante-, dyre- og svampearter, der er blevet vurderet til at være i risiko for at uddø. Rødlistede arter er ikke automatisk beskyttet ved lov i Danmark; beskyttelse opnås gennem Artsfredningsbekendtgørelsen og EU's Habitatdirektiv, som fredede individer og deres levesteder. Rødlisten er et overblik over truede arter, som bruges til at prioritere naturbevaringsindsatser, men den har ingen juridisk status i sig selv.
Vandløb	Et høringssvar gør opmærksom på, at det i afgrænsningsnotatet bør fremgå, at vurdering af påvirkning af vandløb i miljøkonsekvensrapporten også bør indbefatte følgende typer af vandløb: 1. De nye grøfter 2. NBL §3-beskyttede vandløb. 3. Henne Mølle Å, hvor Forsvaret ønsker at "etablere 3 brosteder" og derved krydse Henne Mølle Å Miljøkonsekvensrapporten vil forholde sig til påvirkning af §3 – beskyttede vandløb og målsatte vandløb, samt hvorvidt nye grøfter vil påvirke disse.
Beredskab for beskyttelse af drikkevandsressourcen	Et høringssvar vedrører håndtering af spild af brændstof, olie mv. og risikovurdering af dette for at sikre grundvandet. Miljøkonsekvensrapporten vil redegøre for krav til beredskabsplaner.

5. Vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne

Der er ikke identificeret potentielle grænseoverskridende miljøpåvirkninger fra projektet. Der er derfor ikke gennemført en høring efter Espoo-konventionen.

6. Krav til indhold og metode i miljøkonsekvensrapporten

Alle emner, der fremgår af miljøvurderingslovens bilag 7, skal som udgangspunkt indgå i miljøkonsekvensrapporten. Dog kan emner, der på forhånd kan udelukkes fra at have en væsentlig miljøpåvirkning grænses ud af miljøkonsekvensrapporten

og kun behandles i forbindelse med §25 tilladelsen. Påvirkninger af natur og vandforekomster, som er beskyttede af EU-lovgivning vil dog altid indgå som emner i miljøvurderingen.

Af Tabel 3 til 6 fremgår det, hvorvidt de enkelte emner på det foreliggende grundlag vurderes at skulle indgå i miljøkonsekvensrapporten. Emner, der skal indgå i miljøkonsekvensrapporten, beskrives ikke grundigt eller udtømmende i forhold til potentielle påvirkninger. Det er derfor bygherres ansvar, at alle potentielle påvirkninger indgår i miljøkonsekvensrapporten.

Emnerne skal i miljøkonsekvensrapporten være vurderet ved anvendelse af tilgængelige, anerkendte metoder.

Miljøkonsekvensrapporten skal klart formidle projektet og resultater af miljøundersøgelserne på en læsevenlig måde, og der lægges derfor vægt på det ”ikke-tekniske resumé”, som skal kunne læses af personer uden faglig viden om miljøpåvirkninger. I resten af miljøkonsekvensrapporten lægger SGAV vægt på, at teksten ikke går på kompromis med det faglige indhold og kvaliteten, for at øge læsevenligheden.

Særligt om væsentlige miljøpåvirkninger

Miljøkonsekvensrapporten skal både behandle væsentlige negative og væsentlige positive påvirkninger af projektet på omgivelserne. Vurderingen af karakteren af en påvirkning skal være fagligt begrundet. Det er desuden vigtigt, at påvirkninger og vurderinger af konsekvenser for omgivelser ikke undlades, selvom de fra bygherres synspunkt er positive.

Særligt om kumulative påvirkninger

Miljøkonsekvensrapporten skal behandle de indbyrdes forhold (kumulative effekter) mellem miljøfaktorer, samt med andre relevante projekter og planer i nærområdet, og dette skal belyses for alle miljøemner, der indgår i miljøkonsekvensrapporten. For alle parametre foretages en vurdering og beskrivelse af eventuelle kumulative effekter (se også tabel 2).

Særligt om metode og dokumentationsgrundlaget

For så vidt angår feltundersøgelser, kan disse være nødvendige om end dette ikke er specifikt anført i denne afgrænsning. SGAV forudsætter således, at bygherre (eller rådgiverne til projektet) selv identificerer supplerende relevante kilder. SGAV anbefaler, at feltundersøgelser foretages, som beskrevet i den/de tekniske anvisning(er) for NOVANA-overvågningen, eller er sammenlignelige med disse. Såfremt bygherre vurderer, at den udførte undersøgelse/besigtigelse er tilstrækkelig uden anvendelse af de tekniske anvisninger, skal der redegøres herfor. Det er bygherres ansvar at sikre, at oplysningerne i miljøkonsekvensrapporten er af tilstrækkelig høj faglig kvalitet, og at oplysningerne er fyldestgørende. Det skal klart beskrives i miljøkonsekvensrapporten, hvis der mangler oplysninger for givne miljøforhold eller på anden måde er væsentlig usikkerhed om konklusionerne.

Særligt om alternativer

Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte de undersøgte alternativer (herunder også de fravalgte alternativer), herunder behandle referencescenariet (tidligere kaldt 0-alternativet) og de forslag til alternativer, der er fremkommet i 1. offentlighedsfase.

Tabel 2. Kumulation.

Kumulation			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Indbyrdes forhold mellem miljøfaktorer, samt med andre projekter i området (kumulativ effekt) Anlægs- og driftsfase	Der kan være en indbyrdes påvirkning mellem miljøfaktorer med andre projekter og planer i nærområdet. Kumulative effekter kan eksempelvis være øgede visuelle landskabspåvirkninger, støj, forstyrrelser, fragmentering af naturområder etc. på grund af andre planlagte anlæg eller projekter, der formodes at påvirke enkelte miljøfaktorer.	Den kumulative effekt kan være af et vist omfang. Der skal i miljøkonsekvensrapporten redegøres for sammenhængen mellem identificerede mulige effekter fra projektet på omgivelserne og kumulative effekter fra andre planlagte projekter og planer i nærområdet. I nærområdet til projektområdet er følgende kendte planlagte projekter, hvor der ikke på forhånd kan afvises, at være væsentlige kumulative effekter: - Landanlæg til Nordsøen I – A1 - Nymindegab til Endrup. - Landanlæg til Nordsøen I – A2 – Nymindegab til Endrup. - Baltic Pipe: Gasrørledning over land mellem Blåbjerg og Nybro. Opstår der kendskab til andre projekter med mulighed for kumulative virkninger skal disse ligeledes medtages i miljøkonsekvensrapporten.	Skal indgå for både anlægs- og driftsfasen.

Tabel 3. Befolkningens og menneskers sundhed.

Befolkningen og menneskers sundhed			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Støj og vibrationer Anlægsfase	Støj og vibrationer fra gennemførelse af projektet kan påvirke omgivelserne.	Under anlægsarbejdet med etablering af spor og stillinger vil der være støj og vibrationer fra entreprenørmaskiner, det gælder fra såvel skovningsmaskiner som entreprenørmaskiner, der benyttes til anlæg af højspor, overkørsler og grøfteunderføringer. Støjen er begrænset til hverdage inden for normal arbejdstid (mandag-fredag kl. 7-18). Støj fra anlægsarbejdet forventes at være forholdsvis kortvarigt og i størrelsesorden 2-5 dage for hver spor eller stilling. Anlægsperioden varer ca. 12 måneder og vil ske etapevist. Forvaret har oplyst, at de i deres udbud til entreprenøren, vil vedlægge Varde Kommunes "Forskrift for midlertidig bygge og anlægsaktivitet" og dermed forventes det, at arbejdet udføres i overensstemmelse hermed. Påvirkningen fra støjgener ved beboelser og sommerhuse vil blive belyst i miljøkonsekvensrapporten.	Skal indgå.
Støj og vibrationer Driftsfase	Støj og vibrationer fra kørsel og skydeøvelser vil primært forekomme i dagtimer, men der vil også være øvelser som strækker sig over flere døgn og weekender. Støj og vibrationer fra øvelsesaktiviteterne kan være til gene for beboelse og sommerhuse	Støj i driftsfasen vil være under gældende bekendtgørelse for støjregulering af forswarets øvelsespladser. I bekendtgørelsen er der angivet i hvilke områder og hvilke aktiviteter der må foregå. Kampvognsspor og stillinger ligger flere steder uden for disse områder. Der er enkelte steder, hvor spor ligger tættere på boliger end de 200 meter, der er angivet som minimumsafstand. Forsvaret forventer, jævnfør ideoplægget, at begrænse støjende aktiviteter nær boliger ud over hvad der er fastsat i støjbekendtgørelsen. I miljøkonsekvensrapporten vil støjpåvirkninger og vibrationer fra øvelser og kørsel nær boliger og sommerhuse blive belyst. Dette gælder for også for de adresser, hvorfra vi har modtaget høringssvar vedr. støj. I det omfang det er muligt, så vil det også fremgå af miljøkonsekvensrapporten, hvordan støjende aktiviteter kan forventes i forhold til sted og tid. Her tages dog forbehold for at militære træningsøvelser kan ændre sig over tid.	Skal indgå.

Befolkningen og menneskers sundhed			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
lys Anlægsfase	Lys fra entreprenørmaskiner og kampvogne kan potentielt påvirke de omkringliggende områder. Lys kan forstyrre oplevelsen af landskabet i mørke samt blænde nærliggende naboer og trafikanter. Større lysgener kan påvirke vores søvnmonster og være forstyrrende for mennesker.	I anlægsfasen vil der være lys fra entreprenørmaskiner på hverdage inden for normal arbejdstid (man-fredag kl. 7-18). Der vil ikke være permanent oplysning af området i anlægsfasen. Anlægsperioden varer ca. 12 måneder og vil ske etapevist. Lys i anlægsfasen vurderes ikke at medføre væsentlig påvirkning af trafik i området eller medføre væsentlige gener for omkringboende.	Skal ikke indgå.
lys Driftsfase	Lys i forbindelse med øvelsesaktiviteter kan forstyrre oplevelsen af landskabet i mørke samt blænde nærliggende naboer og trafikanter. Større lysgener kan påvirke vores søvnmonster og være forstyrrende for mennesker. Lys fra kampvogne og andet øvelsesmateriel kan potentielt påvirke de omkringliggende områder.	I driftsfasen kan der blive afholdt øvelser med lys på alle tider af døgnet. Øvelsesaktiviteterne overholder Færdselslovens bestemmelser om lygteføring, og derfor køres der oftest med lys både dag, aften og nat. I forbindelse med specifikke øvelser med brug af mørkekampsmidler køres uden lys, men i de situationer, foregår det kun i afspærrede (overvågede) områder. I forbindelse med øvelserne kan der komme lys fra forskellige operative belysningsmidler, som signalpistoler, lysraket eller lysgranat. De varierer i type, antal og i særdeleshed ift. hvordan de anvendes. Eftersom der kun afholdes få øvelser om aftenen og natten i løbet af et år, og en del af øvelsesaktiviteterne blive afholdt i terrænet udenfor de nye kampvognsspor og stillinger vurderes lyspåvirkning fra de nye kampvognsspor og stillinger ikke at påvirke befolkningen og menneskers sundhed væsentligt.	Skal ikke indgå.

Befolkningen og menneskers sundhed			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Trafik og transport Anlægsfase	Trafik og transport i forbindelse med anlægsarbejdet kan udgøre en risiko for den menneskelige sundhed i forbindelse med påkørsel. Der etableres jævnfør projektbeskrivelsen ca. 120 km kampvognsspor inkl. ca. 5 km højspor. 61 km spor og vognholdepladser i U-stillinger, ca. 125 K-stillinger, samt 18 km spor i forbindelse med K-stillinger. Herudover vil der være behov for tilslutninger til offentlige veje, samt behov for krydsning af ledninger og flere vandløb og grøfter. Der forventes et materiale tilførsel på omkring 1500 vognlæs. Tilkørsel med entreprenørmaskiner til arbejdsarealerne samt lastbiltransporter med betonrør og grus m.m. vil foregå via eksisterende asfalt- og grusveje. Herefter vil trafikken med frakørsel af muldjord og tilkørsel af materialer foregå indenfor projektområdet via eksisterende spor og på hede- og skovarealer m.m. hvor sporene etableres. Størstedelen af anlægsaktiviteterne sker udenfor eksisterende veje og stier, hvor mennesker færdes. Anlægsarbejdet med etablering af og stillinger udføres inden for øvelsesområdet på ca. 35 * 10 km.	Kørsel og transport af materialer i anlægsfasen forventes ikke at udgøre en væsentlig risiko for menneskers sundhed. Dette begrundes med at kørsel med materialer til anlægsarbejdet bliver spredt over et år og et stort område med mange indfaldsveje. Størstedelen af selve anlægsarbejder vil udføres i områder uden væsentlig trafik, da spor og stillinger primært anlægges udenfor eksisterende veje og spor. Der vil være tale om et kortvarigt arbejdsforløb for de enkelte spor og stillinger. Til anlæg af de 5 km højspor vil der dog være behov for en del tilkørsel med materialer. Forsvaret har oplyst, at der ved arbejdsarealerne til højsporene vil blive skiltet med anlægsarbejdet og at der i anlægsperioden er adgang forbudt for uvedkommende. Krydsningen af veje vil hovedsageligt ske i forbindelse med arbejde på arealerne uden for selve vejen f.eks. ved opkørsler fra spor til eksisterende veje. Ved behov for anlægsarbejde på vejarealet sikres kørselsretningen i begge retninger med indsnævret kørebane eller skiltning vedr. omvejskørsel. Eftersom Varde kommune er vejmyndighed, vil Forsvaret gå i dialog med kommunen i forhold til den nødvendige afmærkning m.m.	Skal ikke indgå.

Befolkningen og menneskers sundhed			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	Forsvaret oplyser, at kampvognssporene udenfor skov, hvilket udgør en væsentlig andel af kampvognssporene, ikke vil blive anlagt forud for øvelser. De vil i stedet blive opmærket med markeringspæle og etableret som en del af den første øvelse i driftsfasen, hvor de etableres ved blot en enkel kørsel med et bæltekøretøj hen over terrænet. Etablering af de øvrige kampvognsspor og uddannelses- og køretøjsstillinger (U- og K-stillinger) forventes at ske over en periode på 12 måneder og vil ske etapevis. Anlægsarbejdet samt leveringer hertil udføres på hverdage og kun i dagtimerne dvs. i tidsrummet mandag til fredag 7-18. Den største tilkørsel med materialer på omkring 1000 læs vil ske til højspor nr. 119 vil være via Blåvandsvej til højspor nr. 98 og 100 vil det være via Vejers Havvej og dernæst Kolonnevej.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.

Befolkningen og menneskers sundhed

Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
Trafik og transport Driftsfase	I forbindelse med militære øvelser vil der indgå diverse militære køretøjer og dermed vil der også være risiko for personpåkørsel. Op til og efter afholdelse af større øvelser må der forventes flere militære køretøjer på indfaldsvejene, med materiel, personer og køretøjer der indgår i øvelserne. Der forventes, at trafikken i forbindelse med øvelser ofte vil tage udgangspunkt i Oksbøllejren, hvorfor de enten vil køre af Forsvarets spor eller på offentlig vej ud i øvelsesterrænet. Under selve øvelserne vil der være kørsel med forskellige typer af militære køretøjer på veje, stier og stillinger og der kan der opstå kritiske og livstruende situationer, hvis f.eks. kampvogne med dårligt udsyn møder gående, cyklende og kørende besøgende eller fastboende. Forsvaret oplyser, at deres køretøjer normalt følger færdselslovens regler om lygteføring, men der vil dog være behov for at køre uden lys under specifikke mørkelægningsøvelser.	Forsvaret har med visse forbehold tilladelse til at køre med deres køretøjer på offentlige og private veje. Der gøres opmærksom på at kørsel til og fra øvelsesområdet ikke er en del af miljøvurderingsprocessen, idet det kun er kørsel i forbindelse med de nye spor og stillinger der skal vurderes. Forsvaret oplyser som en del af begrundelsen for at anlægge spor og stillinger er at flytte en del af øvelsesaktiviteterne væk fra befærdede veje og spor ud i terrænet. Herved mindskes risikoen for sammenstød med civil færdsel. Forsvaret har oplyst, at der vil blive lukket for offentligheden i terrænet på de strækninger, hvor de tunge køretøjer herunder kampvogne indgår i øvelserne. De færdselsmæssige tiltag i forbindelse med øvelser, afspærrer publikums adgang til dele af aftaleområdet for Oksbølraftalen og herunder parkeringsforbud langs veje og akser igennem terrænet. På den måde adskilles civile bilister, gående og cyklende fra de store militære køretøjer, så ulykker kan undgås. Forsvaret oplyser, at der ligeledes af hensyn til trafiksikkerheden vil blive lukket af for offentligheden i områder med mørkelægningsøvelser, hvor der køres uden lys. Med de ovenstående tiltag til at afspærre delstrækninger for offentligheden under øvelser, hvor der indgår køretøjer med dårligt udsyn og køretøjer uden lygteføring, så vurderes militærkørsel i de nyanlagte spor og stillinger i forbindelse med øvelser ikke at udgøre en væsentlig risiko for trafiksikkerheden.	Skal indgå/ Skal ikke indgå. Skal ikke indgå.

Befolkningen og menneskers sundhed			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Tryghed, herunder risiko for større ulykker og katastrofer Anlægsfase	Ved uheld eller naturkatastrofer kan anlægsarbejdet påvirke befolkning og menneskers tryghed.	Anlægsarbejdet består alene i rydnings- og jordarbejder i stor afstand til beboelser og offentlige arealer. SGAV har ingen erfaringer for, at denne type arbejde udgør en risiko for menneskers tryghed. Anlægsarbejdet vurderes derfor ikke at påvirke menneskers tryghed og medtages ikke i miljøkonsekvensrapporten.	Skal ikke indgå.
Tryghed, herunder risiko for større ulykker og katastrofer Driftsfase	Ved uheld eller naturkatastrofer kan anlægsarbejdet påvirke befolkning og menneskers tryghed.	Projektet omfatter alene anlæggelse af spor og stillinger og ikke ændringer i den måde øvelsesterrænet bliver driftet, herunder omfanget af øvelsesaktiviteter eller andet der i driftsfasen vurderes at kunne påvirke menneskers tryghed eller risiko for større ulykker og katastrofer og medtages ikke i miljøkonsekvensrapporten.	Skal ikke indgå.
Friluftsliv og rekreativ værdi Anlægsfase	Anlægsfasen kan opleves forstyrrende for friluftslivet og oplevelsen af rekreative værdier, som f.eks. vil kunne medføre, at der sker en midlertidig lukning eller omlægning af stier og øvrige ændrede adgangsforhold i tilknytning til de spor, hvor der sker anlægsarbejde.	Rekreative områder, stier, friluftsinteresser og sommerhusområder kan potentielt blive væsentligt påvirket af anlægsarbejdet, i det omfang anlægsarbejdet foregår i områder med rekreative aktiviteter. Der vil i miljøkonsekvensrapporten indgå en beskrivelse af de rekreative og de friluftslivsmæssige interesser i området samt en vurdering af den påvirkning, som etablering af de nye spor, vil have på interesserne.	Skal indgå.
Friluftsliv og rekreativ værdi Driftsfase	Øvelsesaktiviteterne kan opleves forstyrrende for friluftslivet og oplevelsen af rekreative værdier. Desuden kan øvelsesaktiviteterne potentielt medføre støv og støj ved nærliggende sommerhuse, der kan have betydning for brugen af sommerhusene.	Rekreative områder, stier og sommerhusområder kan potentielt blive væsentligt påvirket af øvelsesaktiviteterne, i det omfang øvelserne er sammenfaldende med rekreative aktiviteter. Der vil i miljøkonsekvensrapporten indgå en beskrivelse af de rekreative og de friluftslivsmæssige interesser i området samt en vurdering af den påvirkning, som øvelsesaktiviteterne, vil have på interesserne. Miljøkonsekvensrapporten bør herunder behandle, om det er muligt at optimere på formidling til offentligheden om tidspunkter for større øvelser og afspærringer af terrænet.	Skal indgå.

Tabel 4. Biodiversiteten.

Biodiversiteten			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Naturbeskyttelseslovens § 3, fredskovsarealer, bevaringsværdige egekrat og lign. Anlægs- og driftsfase	Inden for projektområdet er der på arealer, hvor kampvognsspor og stillinger er planlagt, en udbredt kortlægning af nationalt beskyttet naturtyper: Det vil sige naturtyper, der er beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3. §3-beskyttede områder er afgørende for biodiversiteten, da de udgør vigtige levesteder for mange forskellige planter og dyr og sikrer en mangfoldighed af liv. Flere stillinger er placeret i kanten af skov med fredskovspligt (fredskov) og et kampvognsspor er ført gennem et område med bevaringsværdigt egekrat. Arealer med fredskovspligt og bevaringsværdigt egekrat er beskyttet af skovloven. Projektets potentielle påvirkninger på de beskyttede naturarealer vil være afhængig af anlæggets karakter på den specifikke lokalitet og brugen af området i forbindelser øvelser. Anlægsarbejder i eller i nærheden af beskyttet natur kan påvirke flora og fauna ved forstyrrelser eller fysisk påvirkning.	En stor del af det planlagte kampvognsspor og stillingsforløb vil gå igenem områder med § 3-natur. Alle de forskellige naturtyper: søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og overdrev, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 findes i området ved Oksbøl og vil i mere eller mindre grad blive berørt af projektet. Hvor spor skal krydse §3 vandløb vil der blive behov for at rørlægge korte delstrækninger af vandløb under sporene og der vil blive etableret spurs ved broslagningssteder. I projektet vil der være behov for at fælde træer i fredskov og muligvis også behov for at rydde bevaringsværdigt egekrat for at give plads til kampvognsspor og stillinger. Projektet vurderes derved at kunne medføre midlertidige eller permanente tilstandsændringer af de beskyttede naturtyper. Projektets påvirkning af de beskyttede § 3 arealer vil indgå i miljøkonsekvensrapporten for både anlægs- og driftsfasen. Ligeledes skal miljøkonsekvensrapporten indeholde vurderinger og redegørelse for projektets påvirkning af fredskov og bevaringsværdige egekrat. Herunder vurdering af om anlægstiltag forudsætter opnåelse af dispensation.	Skal indgå.

Biodiversiteten			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	Eksempelvis vil fældning af træer og fjernelse af egekrat påvirke selve beplantningen i området og potentielt også påvirke de dyr der har levested eller vandreruter i området. Kørsel i forbindelse med øvelser vil generel hindre tilgroning af køresporene og hindre genplantning træer inde på arealerne, der bliver udlagt til kampvognsspor og stillinger i fredskov.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Bilag IV-arter/ Rødlistede/fredede arter Anlægs- og driftsfase	Inden for projektområdet er der flere forekomster af beskyttede arter, herunder arterne listet under habitatdirektivets bilag IV og artsfredningsbekendtgørelsen samt rødlistede arter og fredede arter. Kørsel og støj kan have en påvirkning på beskyttede arter i projektområdet ved brug af de nye spor og stillinger under øvelser. Der vil under kørsel være risiko for individdrab og de planlagte kampvognsspor vil potentielt kunne fragmentere levesteder for arterne listet under habitatdirektivets bilag IV og artsfredningsbekendtgørelsen.	Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en vurdering af projekts påvirkning på den biologiske mangfoldighed, herunder arter der er nævnt på Habitatdirektivets Bilag IV og relevante kritisk truede og truede rødlistede/fredede arter på baggrund af eksisterende data og feltundersøgelser. Beskyttelsen af bilag IV arter er opdelt i en levestedsbeskyttelse og individbeskyttelse. Der må bl.a. ikke ødelægges yngle- og rasteområder for arterne og arterne må ikke indfanges eller blive udsat for forsættelig drab. Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en vurdering af påvirkning fra kørsel og støj på de beskyttede arter. Ligeledes skal miljøkonsekvensrapporten omfatte en vurdering af eventuel barriereeffekt for dyrelivets bevægelse mellem omkringliggende naturområder, på baggrund af eksisterende viden og eventuelle besigtigelser i områderne fortaget i forbindelse med udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten.	Skal indgå.

Biodiversiteten			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Natura 2000-områder Anlægs- og driftsfase	Arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget kan påvirkes af bl.a. støj, arealinddragelse, forstyrrelse af fourageringsområder eller hindring af spredningsmuligheder. Der vil være potentiel risiko for væsentlige påvirkninger på Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, i tilfælde af behov for at fjerne areal med habitatnatur eller potentielle levesteder for arterne på udpegningsgrundlagene. Ligeledes vil nye kampvognsspor potentielt kunne fragmentere naturtyper og levesteder for arterne på udpegningsgrundlaget og påvirke økologiske forbindelser.	Udbygning af kampvognsspor samt stillinger vil ske indenfor eller nær fire Natura 2000-områder. Der er tale om hhv. Natura 2000-område: - Nr. 84 (Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø og Kærgård Klitplantage). - Nr. 69 (Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen). - Nr. 83 (Blåbjerg Egekrat, Lyngbos hede og Hennegårds Klitter) - Nr. 89 (Vadehavet). Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en væsentlighedsvurdering dvs. vurderinger af mulige påvirkninger af arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for potentielt påvirkede Natura 2000-områder. Væsentlighedsvurderingerne udarbejdes på baggrund af eksisterende data og eventuelt besigtigelse fortaget i forbindelse med projektet. Vurderes det i miljøkonsekvensrapporten at en væsentlig påvirkning ikke kan afvises, udføres i forlængelse heraf en mere dybtgående konsekvensvurdering, hvor brug af afværgeforanstaltninger kan indgå i vurderingen. Hvis det ifølge konsekvensvurderingen ikke kan afvises, at der som følge af projektet vil kunne ske skade på et Natura 2000-områdets integritet, herunder de udpegede naturtyper og arter, vil det som udgangspunkt kræve en fravigelse jf. habitatbekendtgørelsens § 9.	Skal indgå.
Grønt Danmarkskort Anlægs- og driftsfase	En større del af projektområdet er udpeget i Varde Kommunes kommuneplan som eksisterende og potentiel 'Værdifuld natur' og 'Økologisk forbindelse'.	Anlægsarbejdet kan have en påvirkning på flora og fauna. Miljøkonsekvensrapporten skal belyse projektet påvirkning på flora og faunasammenholdet med Varde Kommunes kommuneplans retningslinjer og udpegninger for naturbeskyttelse og økologiske forbindelser.	Skal indgå.

Tabel 5. Jord, vand, luft og klima.

Jord, vand, luft og klima			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning *	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Jordbund og jordforurening Anlægsfase og driftsfase	I projektet udføres mindre gravearbejde i forbindelse med rørlægning af vandløb, ved vejtilkørsler og ved anlæg af K-stillinger. I forbindelse med gravearbejde og kan der være risiko for at komme i kontakt med forurenede jord og eventuelt flytte på det/ sprede forurening. I mindre grad vil der også være risiko på at komme i kontakt med forurenede jord i forbindelse med kampvogns kørsel i området i forbindelse med anlæg og kørsel på kampvognsspor. Forsvaret har oplyst, at der ikke vil ske påfyldning af brændstof i de planlagte spor og stillinger, der kan dog være risiko for spild af olie og andre miljøfremmede stoffer fra entreprenørmaskiner mv. Kørsel med tunge maskiner kan påvirke jorden med tryk, afhængig af jordtype, kan denne trykpåvirkning resultere i traktose (Traktose er en sammenpakning af jorden forårsaget af tunge maskiner, der gør jorden hård og uigennemtrængelig for vand og luft, hvilket skader plantevækst. Det resulterer i, at vandet bliver på overfladen, planternes rødder ikke kan trænge dybt ned)	De planlagte spor og stillinger ligger udenfor områder som Regionen har kortlagt for jordforurening på vidensniveau 1 og 2 (V1 og V2). Et enkelt spor krydser på en kort strækning ind over et område der af Regionen er "områdeklassificeret" ved Oksbøl flyveplads. Sporene der er planlagt til at krydse klitterne vest for Kallesmærsk Hede ligger indenfor et område som Forsvaret selv har kortlagt som potentiel forurenede som V1-kortlagt. Miljøkonsekvensrapporten skal afklare, om der ved anlæggelse af kampvognsspor hen over de ovennævnte områder er risiko på at påkøre rester af forurening og eventuelt flytte på forurenede jord. Spild af brændstof og olie fra maskiner og tankanlæg anvendt i anlægsfasen kan medføre en påvirkning af jordbund på den pågældende areal. Forsvaret har oplyst, at der sjældent sker spild og det let vil kunne erkendes. Spild vil blive oprenset i henhold til Varde Kommunes anvisninger. Ligeledes vil der blive udarbejdet en beredskabsplan for entreprenøren til håndtering og begrænsning af spild af kemikalier og brændstof under anlægsarbejdet, som sikrer mod potentiel forurening af jord. Miljøkonsekvensrapporten skal oplyse, hvilke krav bygherre vil stille i en beredskabsplan til entreprenøren herunder også, hvordan entreprenøren skal forholde sig i fald, der undervejs i gravearbejdet dukker uventede jordforureninger op. Miljøkonsekvensrapporten skal også redegøre for, om der i forbindelse med øvelsesaktivitet er risiko for at forurene jorden på arealerne med spor og stillinger og deres umiddelbare nærhed med andre stoffer end oliespild fra køretøjer og hvordan det i så fald vil blive håndteret. Eventuel traktose af sporstrækninger i forbindelse med kørsel med kampvogne behandles.	Skal indgå.

Jord, vand, luft og klima			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning *	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Råstoffer / Råstofindvinding Anlægs- og driftsfase	Projektet omfatter brug af materialer herunder sand og grus til anlæg af højspor, vejtilkørsler og rørunderføringer.	Materialeforbruget kræver ikke etablering af nye råstofindvindinger. Projektet sker ikke på arealer, der er planlagt til råstofindvinding, eller vil være til hindring for at råstoffer indvindes. Emnet indgår derfor ikke i miljøkonsekvensrapporten.	Skal ikke indgå.
Målsatte overfladevandforekomster og grundvandsforekomster	EU's Vandrammedirektiv (2000/60/EF) er i Danmark implementeret gennem lov om vandplanlægning (LBK nr. 126 af 26. januar 2017), som fastlægger rammerne for beskyttelse og forvaltning af overfladevand og grundvand. I forhold til nye planer og projekter er det specielt forebyggelsen af forringelse, som er relevant. Planlægningen tager udgangspunkt i begrebet vandforekomst, som er den centrale forvaltningsenhed. En vandforekomst er en klart afgrænset enhed af enten overfladevand eller grundvand, der vurderes og reguleres særskilt i forhold til miljøtilstand og belastninger		
Overfladevandforekomster: <u>Vandløb</u> <u>Søer</u> <u>Kystnære marine områder</u> <u>Havet/Havstrategi</u> Anlægs- og driftsfase	De planlagte kampvognsspor vil flere steder anlægges, hvor der er mulighed for påvirkninger af overfladevand. Der etableres 3 højspor i fugtige områder og graves grøfter ved siden heraf. Under højspor vil der med mellemrum anlægges tværgående grøfter. Der etableres flere rørunderføringer i projektområdet under kampvognsspor, herunder også af målsatte vandløb. Rørlægningen af målsatte vandløb vil have en varig påvirkning på de målsatte vandløb. Der etableres 3 broslagningssteder ved Henne Mølle Å. Ved broslagningsstederne forstærkes brinken på begge sider med spuns, således at brinkerne kan	Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en vurdering af projektets påvirkning på direkte og indirekte målsatte vandløb, søer og kystvande for anlægsfasen på baggrund af tilstandsvurderinger, eksisterende data og nødvendige supplerende undersøgelser eller besigtigelser. Herunder om forstyrrelser af vandløbsbunden/brinkerne samt sedimentspredning vil kunne forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse jf. vandrammedirektivet. Ligeledes skal der redegøres for om projektet kan have en påvirkning på havstrategiområder. Det kan ikke umiddelbart afvises, at den permanente arealinddragelse ved rørlægning af vandløbene vil kunne forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse jf. vandrammedirektivet. Der foretages en vurdering af projektet på baggrund af tilstandsvurderinger, eksisterende data og nødvendige supplerende undersøgelser og besigtigelser.	Skal indgå

Jord, vand, luft og klima			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning *	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	modstå placeringen af en feltbro. Broerne over Henne Mølle Å vil blive opsat og nedtaget ved hver øvelse. Etablering af højspor og grøfter kan potentielt påvirke overfladevandet strømningsretninger og få betydning for mål-satte vandløb.	Projektets påvirkning af hydrologien i området skal indgå i miljøkonsekvensrapporten. Herunder skal der vurderes på, om kampvognskørsel på spor og i stillinger kan forventes at bidrage til oversvømmelsesproblematikken i området omkring Lyngbos Hede Kanal.	Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Grundvandsforekomster Anlæg og drift	Tilstandsvurdering af grundvandsforekomster foretages med udgangspunkt i kravene i EU's vandrammedirektiv (2000/60/EF) og grundvandsdirektivet (2006/118/EF). Vurderingen omfatter to hoveddimensioner: kemisk tilstand og kvantitativ tilstand. Påvirkning på grundvandsforekomsterne vurderes generelt ift. grundvandskvalitetskrav og - tærskelværdier. Der foretages som udgangspunkt ikke grundvandssænkning i forbindelse med etablering af spor, da der graves ned i maksimalt 65 cm dybde. I forbindelse med krydsning af vandløb og etablering af grøfter kan der blive behov for midlertidig grundvandssænkning. Højspor med tilhørende grøfter anlægges i område med topografisk vandskel.	Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte beskrivelse af - Grundvandsforekomster i området og deres kvantitative og kemiske tilstande - Potentielle påvirkninger fra projektet belyses herunder eventuelle midlertidige grundvandssænkning i forbindelse med anlægsarbejdet og eventuel påvirkning af afstrømningen af overfladevand i områder hvor der skal etableres højspor og grøfter. - Betydning af trykpåvirkning fra tunge køretøjer (traktore) på grundvandforekomsternes porøsitet og permeabilitet. - Risikerer påvirkningerne at medføre en forringelse af tilstanden.	Skal indgå.

Jord, vand, luft og klima			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning *	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	Højspor kan potentiel ændre på strømningsretning for overfladevand og dermed eventuelt påvirke grundvand.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Drikkevandsinteresser Anlæg og drift	En del kampvognsspor og stillingerne ligger inden for områder med drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til almene vandforsyninger, indsatsområder og følsomme indvindingsområder, samt boringsnære beskyttelsesområder.	Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en redegørelse for projektets påvirkning af drikkevandsinteresser efter projektet er realiseret herunder beredskab i forhold til at håndtere uforudsete hændelser og adgang til indvindingsanlæg.	Skal indgå.
Luftforurening Anlægsfase	Anlægsprocessen vil medføre håndtering af jord og tilkørsel af materialer til etablering af spor og stillinger. I forbindelse med anlægsarbejdet vil der blive anvendt maskiner, som forbruger brændstof, der dermed udleder NOx, partikler og CO2 til omgivelserne gennem udstødning. Arbejdet kan resultere i frembringelse af støv fra jordhåndtering.	Emissionerne af forurenende stoffer til luften fra lastbiler og entreprenørmaskiner vil være sammenlignelige med andre, tilsvarende anlægsprojekter, og emissionerne fra materiellet vil være underlagt gældende grænseværdier og typegodkendelser. Anlægsarbejdet er midlertidigt og vil foregå i områder med gode spredningsforhold, hvorfor udledning af forurenende stoffer og evt. lugtgener fra udstødningssgas forventes kun at medføre en ubetydelig påvirkning af luftkvaliteten. Der forventes ikke at opstå væsentlige lugtgener som følge af projektet, da der ikke vil være aktiviteter i anlægsfasen, der medfører lugt. Anlægsarbejdet er midlertidigt og vil foregå i områder med gode spredningsforhold, hvorfor udledning af forurenende stoffer og gener fra støv kun vurderes at medføre en ubetydelig påvirkning af luftkvaliteten.	Skal ikke indgå.

Jord, vand, luft og klima			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning *	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Luftforurening Driftsfase	I driftsfasen bliver der anvendt forskellige maskiner til øvelser, der forbruger brændstof, der dermed udleder Nox, partikler og CO₂ til omgivelserne. Støvgener fra kørsel kan påvirke mennesker, dyr og planter.	Øvelseskøretøjer vil blive anvendt til øvelser i området uanset om der anlægges nye kampvognsspor og stillinger eller ej. Og eftersom der i området er gode spredningsforhold for udstødning, vil anlæggelsen af faste kampvognsspor og stillinger ikke forventes at ændre væsentligt på luftkvaliteten. Der vil komme emissioner af forurenende stoffer til luften fra det anvendte materiel (kampvogne m.v.). Kampvogne er ikke underlagt nogen grænseværdier eller typegodkendelser. Øvelsesaktiviteterne er kortvarige, men vil blive gentaget, så der sammenlagt er øvelser i op til 20 uger om året. Øvelsesaktiviteterne er de samme som i dag, men vil være spredt ud over et større areal. Aktiviteterne foregår i områder med gode spredningsforhold, hvorfor udledning af forurenende stoffer vurderes at medføre en ubetydelig påvirkning af luftkvaliteten. Der forventes ikke at opstå lugtgener som følge af projektet, da der ikke vil være aktiviteter i driftsfasen, der medfører lugt. Miljøkonsekvensrapporten skal behandle omfang og eventuelle udbredelser af støvgener fra øvelser, der kan genere beboere og besøgende i området.	Skal delvist indgå. Påvirkningen fra støvgener ved brug af nye spor og stillinger skal indgå i miljøkonsekvensrapporten.
Klima Anlægsfase	Etableringen af kampvognsspor i Oksbøl øvelsesterræn vil have et klima-aftryk, som vil medføre emissioner med CO ₂ og CO ₂ ækvivalenter.	Anlæggets bidrag til klimaeffekter ved CO ₂ -ækvivalenter i anlægsfasen vurderes at være uden væsentlig betydning, idet udledning fra transport til og fra projektområdet er begrænset i omfang og tid, ligesom anlægsarbejdet foregår med godkendt materiel og/eller militære køretøjer, der er typiske for områdeanvendelsen.	Skal ikke indgå.
Klima Driftsfase	Der vil i driftsfasen være øvelser med militære- og civile køretøjer der forbrænder fossile brændstoffer og bidrager til et klima-aftryk. Derudover vil efter afsluttet anlægningsfase kun være behov for mindre vedligeholdelsesarbejde i forbindelse med sporforløbet.	Øvelsesaktiviteterne vil overordnet være på samme niveau som i dag, men vil være spredt ud over et større område. På den baggrund vurderes projektet ikke at medføre en stigning i udledningen af drivhusgasser. Derudover vil klimaeffekten i driftsfasen være uden betydning, idet der er tale simpelt vedligeholdelsesarbejde.	Skal ikke indgå.

Tabel 6. Materielle goder, kulturarv og landskab.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Materielle goder Anlægs- og driftsfase	Vurdering af materielle goder omfatter indvirkningen på den aktuelle eller fremtidige forventede adgang til at benytte/udnytte menneske og/eller natur-skabte goder. Ændret arealanvendelse kan potentielt påvirke materielle goder. Vibrationer fra kørsel med tunge kampvogne kan eventuelt påvirke bygninger herunder føre til revner i murværk.	De nye spor og stillinger vil hovedsageligt opføres i natur, på øvelsester-ræn, på ekstensive landbrugsarealer eller i skov. Store dele af arealet for de nye spor og stillinger er Forsvarets eller Natur-styrelsens arealer, hvor der i forvejen foregår øvelser. Forsvaret og SGAV har indgået Oksbølaf-talen, hvor i det fastlægges, at Forsvaret må anvende Naturstyrelsens arealer til øvelsesaktiviteter. For de arealer, som Forsvaret ikke i forvejen ejer eller har indgået aftaler med hhv. privatpersoner, Aage V. Jensens Naturfond og Foreningen Sam-ejet om enten opkøb af arealer eller leje-/brugsaftaler, forventes Forsvaret at opnå de nødvendige aftaler til at realisere projektet. Udvidelsen af sporforløbet vil ikke ske på intensive landbrugsarealer, men hovedsageligt i natur, øvelsesterræn, på ekstensive landbrugsarealer og i skov. Der er dog tale om relativt små arealer, sammenlignet med mæng-den af de pågældende typer i nærområdet. Af den grund anses ændringen i arealanvendelsen som ubetydelig. Der skal fældes et ikke uvæsentligt areal af træer i fredskov. Fredskov medtages ikke som materiel gode, da det samlede skovareal, der fældes, vurderes at være ubetydeligt for den samlede danske tømmerproduktion. Det bemærkes her, at fældning af fredskov er medtaget under natur, som miljøfaktor. Miljøkonsekvensrapporten skal behandle omfang af vibrationer fra øvel-ser og vurdere på, om de vil være så kraftige, at de kan forventes at udgøre en risiko for at forvolde skader på bygninger nær spor og stillinger.	Skal indgå, dog kun i for-hold til at belyse om pro-jektet medfører vibrationer som potentielt kan udløse skader på ejendomme.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Ressourcer Anlægsfase	Anlægsarbejdet forbruger byggematerialer, råstoffer og andre ressourcer. Forbrug af disse materialer kan medføre begrænsninger i tilgængeligheden for andre bygge- og anlægsprojekter eller medføre afledte effekter afhængigt af ressourceforbruget.	I forbindelse med anlægsarbejderne vil der blive anvendt råjord, bundsikring, belægningssten, beton m.v. Estimerede materialeforbrug fremgår af projektbeskrivelsen. Ressourceforbruget anses at være relativt begrænset i anlægningsfasen, og vurderes ikke at kunne medføre en miljøpåvirkning eller begrænse tilgængeligheden for andre projekter.	Skal ikke indgå.
Ressourcer Driftsfase	Der er ikke i driftsfasen forbrug af råstoffer bortset fra sparsom vedligeholdelse.	Råstofforbruget i driftsfasen anses at være ubetydeligt. Behovet for drikkevand/brugsvand vil være uændret.	Skal ikke indgå.
Affald og spildevand Anlægsfase	Håndtering og bortskaffelse af affald kan potentielt medføre påvirkninger af bl.a. jord, grundvand, overfladevand og menneskers sundhed, hvis dette ikke håndteres korrekt. Udledning af spildevand kan påvirke vandforekomster.	Projektet vil i anlægningsfasen producere overskuds jord/sand, der afgraves for at etablere sporforløb og stillinger. Forsvaret har ikke lavet en detaljeret jordhåndteringsplan endnu, men oplyser at der forventes overskudsjord fra afgravningen øverste jordlag ved højspor og overkørsler samt ved udgravning af k-stillinger. Jord fra k-stillinger placeres i umiddelbar nærhed foran k-stillingen. Der er ikke hensigten at oprette jorddeporter eller køre jord bort fra projektområdet. Overskudsjord skal placeres i området f.eks. i sporene hvor der er lavninger, vedligeholdelse af eksisterende volde eller lignende. Der vil blive udarbejdet en plan for dette. Al overskudsjord håndteres efter gældende regler. Sanitært spildevand i mandskabsvogne opsamles og bortskaffes i henhold til kommunes anvisning.	Skal indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Affald og spildevand Driftsfase	Projektet medfører ikke affaldsproduktion. Forsvaret oplyser, at henkastning og nedgravning af affald under øvelser ikke er tilladt, og dette forhold instrueres soldater i. I forbindelse med øvelser udarbejder enhederne en oprydningssplan for området, inkl. affald, idet alt affald opsamles og medtages af enhederne, og efterfølgende anbringes i de opstillede containere på miljøpladsen, beliggende på Oksbøl Kaserne. F.s.v.a. "militært" affald, så som ex. alle opsamlede patronhylstre og lign., så medbringer enhederne dette til egen garnison, under iagttagelse af gældende regler herfor. Efterfølgende kontroller skydesikkerhedselementet, fra Etablissement- og Terrænkommendoen, som er ansvarlig for oprydningen, om oprydningen er tilfredsstillende udført. Der er ikke i driftsfasen produktion af spildevand.	Eftersom soldater rydder op efter sig inden de forlader øvelsesterrænet, så vil projektet ikke medføre en stigning i personligt affald som fx cigaret-skod. Der er ingen spildevandsudledning.	Skal ikke indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
			Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Landskab Anlægsfase og driftsfase	Projektet består af etablering af sandspor og stillinger i terrænet, der efterfølgende friholdes fra tilgroning af buske og træer. Det må forventes at spor og stillinger vil være synlige i landskabet. Fra projektbeskrivelsen fremgår det, at kampvognsporene så vidt muligt vil blive anlagt i forbindelse med eksisterende veje og spor og igennem allerede åbne arealer. Udvidelsen af sporforløbet vil ikke ske på intensive landbrugsarealer, men hovedsageligt i øvelsesterræn, natur, skov og heder. Anlægsprojektet består af følgende elementer: • Der etableres i alt ca. 120 km kampvognsspor med en sandet overflade af ca. 10 meters bredde + 5 meter rabat, der friholdes for tilgroning med høje planter. Heraf er ca. 5 km højspor, hvor spor hæves ca. 1 meter over terræn. • Etablering af uddannelsesstillinger (U-stillinger. Der etableres ca. 61 km spor og vognholdepladser i U-stillinger. Bredden på sporet er som udgangspunkt 6 m og er uden rabat.	Der er udpeget nationale landskabsinteresser (bevaringsværdige landskaber, større sammenhængende landskaber og kystlandskaber) i Varde Kommunes Kommuneplan for området, som spor og stillinger krydser ind over. Der er mindre overlap med landskabskarakterområde 4 – Oksbøl Marsklandskab. Området er karakteristisk med ikke-inddiget marsk og et afgræsset fladt klitlandskab. Et åbent og ensartet landskab med udsigter. Store dele overlapper dels med landskabskarakterområde 6 – Blåbjerg og Kallesmærsk Hede- og Klitlandskab og dels med landskabskarakterområde 7 Oksby Vrøgum Hede- og Plantagelandskab. De primære berørte områder består begge steder af hedeområder og større klitplantager. Landskaberne vil blive påvirket i form af flere tydelige kørespor i terrænet og stillinger i området. Der ryddes ikke større sammenhængene plantagearealer i forbindelse med anlæg af spor og stillinger. Der er tale om lokale og stedvise påvirkninger, som ikke vurderes at ville ændre nævneværdigt på de nuværende karakteristiske landskabstræk samt de rumlige og visuelle forhold.	Skal ikke indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	• Køretøjsstillinger (K-stillinger) placeres i enden af et spor. K-stillingen har en længde på ca. 20 – 40 m, hvor sporet afsluttes nedgravet ca. 1,3 – 1,4 m. Den udgravede jord placeres rundt om udgravningen. Der etableres ca. 125 K-stillinger. Spor i forbindelse med K-stillinger udgør ca. 18 km og er 6 m bredde. U og K-stillinger anlægges hovedsagelig inde i skoven eller i skovbrynet, hvor stillingerne kan ligge skjult med camouflagen fra skovens træer. Der vil være behov for træfældning hvor spor og stillinger anlægges i skoven. Skovbunden i U- og K-stillinger vil med tiden vokse til med mosser m.m. men friholdes for buske og træer. De vil fremstå som mindre lysninger i skoven med træer rundt om.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Fredninger, klitfredning og beskyttelseslinjer Anlæg og driftsfase	Flere af projektets spor og stillinger er planlagt, så de krydser ind over eller ligger indenfor naturfredede områder efter naturfredningsloven eller ligger indenfor klitfredning, sø- og åbeskyttelseslinjer eller indenfor og skovbyggelinjer. Naturfredninger har til formål at bevare naturlandskaber.	Miljøkonsekvensrapporten skal forholde sig til om spor og stillinger og eventuelle mindre terrænreguleringer kan forenes med formålet med beskyttelsen af de eksisterende arealer som de nævnte fredninger og beskyttelseslinjer har til formål at beskytte. Hvis det ikke er tilfældet, så skal der undersøges for afværgende foranstaltninger eller rimelige alternativer placeringer af spor eller stillinger. Miljøkonsekvensrapporten skal herunder belyse projektets effekt på sandflugten og om der vurderes at være behov for overvågning og afværgeforanstaltninger af denne.	Skal indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	Klitfredninger har til hensigt at bevare de danske kystområder så uberørte som muligt og sikre de store natur- og landskabsværdier, der er knyttet til klitterne og kysten klitfredningen har yderligere til formål at bekæmpe og forebygge sandflugt. Skovbyggelinjer har bl.a. til formål at sikre det frie udsyn til skoven og skovbrynet. Sø- og åbeskyttelseslinjer skal bl.a. sikre søer og åer som værdifulde landskabselementer, ved at sikre at der ikke placeres bebyggelse, foretages tilplantninger eller ændringer i terrænet inden for beskyttelseslinjen.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.
Kulturarv, arkæologi og kirkebeskyttelses linjer Anlæg og driftsfase	I anlægningsfasen af spor og stillinger er der risiko for, at entreprenørarbejdet kan beskadige kendte eller ukendte fortidsminder, der ligger nær terræn, enten ved påkørsel eller i forbindelse med terrænregulering i forbindelse med K-stillinger og højspor. Tilsvarende vil der være en risiko for, at der efterfølgende i driftsfasen i forbindelse med afholdelse af øvelser kan ske påkørsel af fortidsminder, der ligger nær terræn i forbindelse med kørsel i	Museumsloven fastlægger, at væsentlige fortidsminder skal sikres, når der udføres anlægsarbejde, dette gælder for både kendte som ukendte fortidsminder. Før anlægsarbejdet igangsættes, er bygherren forpligtet til at afsøge området for fortidsminder af kulturhistorisk interesse. Bygherre vil i samarbejde med det ansvarlige museum ARKVEST – Arkæologi Vestjylland vurdere, i hvilket omfang og hvor der bør gennemføres arkæologiske forundersøgelser i forbindelse med anlægsarbejdet. Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en redegørelse og vurdering af projektets påvirkning i såvel anlægs- som driftsfasen af fortidsminder i området, herunder skal det fremgå om mindre terrænreguleringer i projektet er planlagt indenfor fortidsbeskyttelseslinjer og i så fald om det vil være i konflikt med beskyttelsesformålet. I fald der vurderes en risiko for	Skal indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	kampvognsspor og stillinger med tunge køretøjer. Der er udlagt fortidsmindebeskyttelseslinjerne rundt om en del af de kendte fortidsminder. Formålet er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabslementer. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, da området tæt ved de fredede fortidsminder ofte indeholder særligt mange kulturhistoriske levn. Bestemmelsen indeholder et forbud mod forandring af tilstanden. herunder midlertidige terrænændringer. Af projektet fremgår det, at enkelte spor og stillinger er planlagt henover følgende kendte fortidsminder og indenfor beskyttelseslinjer: • Beskyttelseslinjer til fredede: rundhøje, dyrefolde og ødekirkegård. • Fortidsmindearealer: overvågningsanlæg og militærvæsen • Ikke fredet fortidsminde: Hulvej og grube Slots- og Kulturstyrelsen har herudover i deres høringssvar gjort opmærksom på et fredet fortidsminde, der ikke fremgår af Niras kort: Et areal på begge	at beskadige fortidsminder, skal der sættes fokus på, om der er mulige at etablere afværgeforanstaltninger eller muligt at finde rimelige alternative placeringer til de enkelte strækninger/stillinger, der konflikter med beskyttelsesformålene. Miljøkonsekvensrapporten skal endvidere forholde sig til, hvorvidt projektet kan gennemføres i overensstemmelse med de udpegede kulturhistoriske interesser (bevaringsværdigt kulturmiljø og kirkeomgivelser) i Varde Kommunes Kommuneplan, som spor og stillinger krydser.	Skal indgå/ Skal ikke indgå.

Materielle goder, kulturarv, landskab			
Miljøfaktor	Beskrivelse af miljøpåvirkning	Begrundelse for vurdering af afgrænsning*	Afgrænsning af miljøkonsekvensrapport
	sider af Strandvejen, øst for Henne Kirkeby, hvorpå der findes gamle vejspor (fredningsnummer 3001:31). Ark Vest og Slots- og Kulturstyrelsen har endvidere i deres høringssvar givet udtryk for, at der forventes en del flere ukendte fortidsminder inden for projektområdet, som forventes at ligge velbevaret i sandet, eftersom jorden ikke har været kultiveret af pløjning fra landbrugsdrift. De gør opmærksomme på at ukendte fortidsminder også omfattet af beskyttelse. Derfor anbefaler de, at ArkVest fortager arkivalsk kontrol og besigtigelser af de berørte strækninger og arealer forud for anlægsarbejdet. Det kan i øvrigt oplyses, at de nye spor og stillinger ikke krydser beskyttede sten- og jorddiger og der findes ingen fredede eller bevaringsværdige bygninger i nærheden af spor og stillinger. Et spor ligger indenfor en kirkebeskyttelseslinje og i en kirkebeskyttelseszone.		Skal indgå/ Skal ikke indgå.